

פרשת אחרי מות-קדושים: השאיפה ומימושה

א. הקדמה

לאחר מות שני בני אהרן, פותחת פרשת אחרי-מות בסדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, דבר הדורש ביאור - מה היה חטאם של בני אהרן שבעקבותיו בא הציווי על סדר העבודה. זאת ועוד יש להבין את עניין הגורל של שני שעירי יום הכיפורים. פרשייה נוספת ומרכזית היא פרשיית עריות, שהתורה תולה עבירות אלו בזיקה אל הארץ: "כִּי בְּכָל אֶלֶה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם... וְנִטְמָא הָאָרֶץ... וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂרָאֵל"¹.

ב. בין אידיאל למימוש

לאחר מות בני אהרן מלמדו הקב"ה את סדר בואו אל הקודש פנימה, סדר העבודה: "אֶל זֶבֶא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ... בְּזֹאת זֶבֶא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ"², סדר עבודה הדורש ביאור הן בקשר בינו לבין מות בני אהרן, והן בעבודת שני שעירי יום הכיפורים. בתורת הנגלה מבואר שמיתת בני אהרן באה בעקבות חטא מסויים³, אך בתורת הנסתר מבואר שמעלתם הייתה גדולה עד שלא התאימה לעולם הזה, דבר המהווה החטאה מן הדרך, כדברי השל"ה (תענית), דרוש להספד מיתת הצדיקים ולחורבן ביהמ"ק: "הם לא מתו מחמת חטא כמובן בפשטן של דברים, רק אדרבה נכנסו בהשגחה גדולה ומופלאה ונשארו נשמתם דבוקה למעלה". כשם שלכל דבר בעוה"ז יש שורש עליון בעולמות העליונים, כן מכוון המשכן שלמטה למשכן שלמעלה בעליונים⁴. ברם, הפער בין העליונים לתחתונים ניכר בכל המציאות החומרית בעוה"ז, כאשר המעשים הנעשים בו הינם מעשים חומריים המבטאים את חסרונה של המציאות והחטאתה מייעודה, החטאה הבאה בעקבות חטא אדם הראשון שפגם בחיבור העולמות, התחתון והעליון. בעת חנוכת המשכן בעוה"ז, בו מקריבים קורבן מהחי ועושים מעשים במימד הגשמי, השכילו נדב ואביהוא להגיע לדרגות רוחניות גבוהות לחבר בין המקדש התחתון לזה העליון, לחבר בין העולם הגשמי לזה הרוחני, דבר שהביא לזיכוך גופם עד הקרבתו⁵, דבר המביא לתיקון חטא אדם הראשון⁶. מותם המיוחד של בני אהרן המתבטא בפריחת נשמתם אל על, כדברי רש"י (ויקרא י, ה): "מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם", מסמל את הידבקות הנשמה אל מקורה העליון בזיכוך הגוף החומרי, מדרגה לה זכו ישראל באופן חד-פעמי במעמד סיני, בו פרח נשמתם, "נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבָּרוֹ"⁷, מפאת שגופם החומרי הזדכך ועלו למדרגת אדם הראשון טרם החטא⁸.

¹ ויקרא (יח, כד-כה).

² ויקרא (טז, ב-ג).

³ ראה: עירובין (סג ע"א); מדרש (ויקרא רבה פרשה כ ואילך).

⁴ ראה: חגיגה (יב ע"ב); מנחות (קי ע"א).

⁵ ראה: מדרש (שיר השירים רבה, פרשה ה, א) המבאר כן, שהמציאות האידיאלית היא בהקרבת קורבנות מלמעלה.

⁶ של"ה (ויקרא, תורה אור, מספר תו"כ ז).

⁷ שיר השירים (ה, ו); מדרש (שיר השירים רבה, פרשה ו).

⁸ תהילים (פב, ו); שבת (קמה ע"ב-קמו ע"א); בית הלוי (דרשות, דרוש יז).

מעשה זה של נדב ואביהוא נורא ונשגב הוד⁹, לתקן את הפער בין הגוף לנשמה, אך הדרך המובילה למימוש אידיאל זה היא אינה הדרך אותה איווה הבורא לעמו כאן בעוה"ז, "אֲשֶׁר לֹא צָנָה אֶתֶם"¹⁰. למימוש אידיאל עליון זה מסרו עצמם למיתה במגמה לחשוף את הקורבן העליון ביותר בהתקרבות שלימה, הן של הנשמה והן של הגוף, להי¹¹.

כאמור, האידיאל והשאיפה נכונים המה, על האדם להתקדש ולהזדכך אך בצורה הדרגתית בהתאם למגבלות המציאות החומרית בעוה"ז, בהשלמתה של המציאות והבאתה לייעודה.

אופן כזה, של קידוש חיי החומר כאן בעוה"ז באופן של חיים, מהווה את כוח הבחירה שנטע הבורא בראשית יצירתו של האדם המורכב מגוף גשמי ונשמה אלוקית, ועתה עליו לבחור בחיים ולהתקדש: הַעֲדִיתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נִתְּנִי לְפָנֶיךָ הַבִּרְכָּה וְהַקְלָלָה וּבִחְרַתְּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אֶתָּה וְזָרַעְךָ¹².

כשם שנברא מורכב, כן מעמיד הבורא את האדם במפגשים בעוה"ז בין החומר לרוח, מפגשים בהם עליו לבחור בטוב, לזכך את המציאות במטרה 'לְמַעַן תִּחְיֶה' - קידוש החיים.

ג. יום הכיפורים כגילוי האידיאל

הכלת מעשה נדב ואביהוא במסגרת המציאות הנוכחית אינה מקובלת, אך מורה היא על השאיפה עלינו לשאוף - לזיכוכ הגוף החומרי ואיחוד העולמות.

ואכן, בעטיו של מעשה זה בא סדר העבודה לכניסת כהן גדול לקודש הקודשים ביום הקדוש, כניסה המסמלת את האידיאל האמור, מחד, אך את שמירת המסגרת המציאותית מאידך.

כניסתו של הכהן למקום המקודש ביום הקדוש הינה חד-פעמית: "אֶל יְבֵא כָּל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֶכֶת אֶל פְּנֵי הַפֶּתַח אֲשֶׁר עַל הָעֶזְרָא וְלֹא יָמוּת"¹³, אלא רק ביום הקדוש לאחר סדר העבודה.

מעשה נדב ואביהוא המציג את האידיאל והשאיפה, מתממש ביום הקדוש המשולל מעניינים גשמיים כאכילה ושתייה¹⁴, בו ישראל דומים למלאכים¹⁵ ומשוללים מיצר הרע¹⁶, בעת כניסת הכהן הגדול לקודש פנימה, כניסה המתאפשרת לו בגין היותו ביום זה כמלאך ה'י¹⁷ שאין נשמתו מלוכשת בגוף החומרי אלא זך הוא כקודם החטא.

אך כאמור, אידיאל זה אינו בר מימוש אלא ביום הקדוש, אך במהלך שאר ימות השנה יש לממש אידיאל זה במסגרת המציאות הקיימת עקב היותו נתונים בה ומורכבים ממנה, ולבחור בחיים.

⁹ ראה: **ספרא** (שמיני, מכילתא דמילואים לב): "כיון שראו אש חדשה עמדו להוסיף אהבה על אהבה".

¹⁰ **ויקרא** (י, א). על דחיית הקץ במעשיהם, ראה: **אמרי אמת** (שמיני, תרצ"א עמוד 186; שם, תרצ"ג עמוד 188-189).

¹¹ על התקדשות הגוף במעשה מיתה על קידוש השם, ראה: **של"ה** (ויקרא, תורה אור, מספר תו"כ יג).

¹² **דברים** (ל, יט).

¹³ **ויקרא** (טז, ב).

¹⁴ **יומא** (פ"ח מ"א).

¹⁵ **הגהות מיימוניות** (הל' שביתת עשור, מנהגי יום הכיפורים): "מה שנהגו בני אדם לעמוד ביום הכיפורים רמז מפרקי דר' אליעזר, כשרואה סמאל שאין חטא בישראל ביוה"כ אומר לפני הקב"ה ריבוננו של עולם יש לך עם אחד בארץ דומה למלאכים, מה מלאכים יחפים אף הם יחפים, מה מלאכים עומדים על רגליהם אף ישראל ביום הכיפורים"; **טור** (או"ח סימן תרו). וכן נרמז דימוי זה בסדר התפילה, באמירת בשכמל"ו בקול רם ובאמירת קדושת 'כתר'.

¹⁶ **שבט** (פט ע"א).

¹⁷ ראה: **מדרש** (ויקרא רבה פרשה כא): "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֶהָל מוֹעֵד בָּבֹאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ - אמר ר' אבהו, וכהן גדול לא אדם היה? אלא כההוא דאמר רבי פנחס, בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו". וראה **עבודת ישראל** (סדר עבודת יו"כ, מה ע"ב, להרב ישראל קמחי) **בשם מהר"ם ניגרין** שכתב **בשם מדרש הנעלם**, שכניסת הכהן הייתה בנשמה בלבד ללא גוף גשמי. וזה ביאור ראשית המדרש הנ"ל: "בשנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם, בשנה זו הוא מת. אמרו לו, מנין אתה יודע. אמר להם, בכל שנה ושנה היה זקן אחד לבוש לבנים ומעוטף לבנים נכנס עמי ויצא עמי, שנה זו נכנס עמי ולא יצא עמי". גוון לבן מורה על מדרגה של פשטות וזיכוכ החומר, בגד בו היה משמש כהן גדול ביו"כ, בגד המורה על הנשמה הטהורה שאינה מורכבת בגשמיות (ראה: **מהר"ל**, הגדש"פ בטעם לבישת בגד לבן בליל הסדר; **יומא** פ"ז ה"ב, בהשוואת בגדי כהן גדול ביו"כ למלאכים). וזו כוונת שמעון הצדיק, שנכנס בלא גוף אלא בנשמה לבד.

גילוי האידיאל ביום זה מתגלה גם בסדר העבודה המורכב משני שעירי היום שעליהם להיות דומים זה לזה "במראה ובקומה ובדמים ובלקחתן כאחד"¹⁸, השוואה הדורשת ביאור, מדוע נצרכת היא כאשר לאחריה בעטיו של גורל כל שעיר פונה לדרך שונה בתכלית, זה לה' וזה לעזאזל. זאת ועוד, עצם תהליך הפרדת השעירים בגורל, מעלה תמיהה, וכי כך היא עבודת ה' במקריות¹⁹. התשובה לדבר טמונה בבסיס עבודת ה', אשר על האדם לעובדו 'בכל לבבך - בשני יצריך'²⁰. עבודת ה' אינה רק ביצר הטוב, בדברים המזוככים מעיקרן, אלא גם ביצר הרע, בעת העיסוק בעניינים הגשמיים תהייה מגמתו למושכם אל הקודש פנימה²¹, שהרי גם עניינים אלו שורשים מאותו מקור ממנו בא הטוב לעולם, "עֲשֵׂה שְׁלֹם וּבֹרָא רַע אֲנִי ה' עֲשֵׂה כָּל אֱלֹהִים"²². שני השעירים בעבודת יום הכיפורים מורים המה על ב' דרכים אלו בעבודת ה'; העבודה ביצר הטוב מתבטאת בשעיר העולה גורלו לה', ואילו העבודה ביצר הרע מתבטאת בשעיר לעזאזל²³. מורה היא עבודת שילוח השעיר לעזאזל על עבודת ה' מסוג שונה, הגם שנעשית היא מחוץ לגבולות המקדש אינה נחשבת לעבודת חוץ²⁴, כיוון שמטרתה היא בהעלאת העניינים הגשמיים אל הקודש פנימה. בעבודה זו מתקבל יחס מיוחד לחטאים, אשר הכפרה עליהם היא באופן של העלאה ושעבוד כוחות הטומאה למקור הקודש, "וְנִשָּׂא הַשָּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם"²⁵, נשיאה והעלאה של העוונות וזיכוכם בבחינת "נִשָּׂא עֹון"²⁶, וכדברי הנביא (הושע יד, ג): "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵלַי ה', אֲמָרוּ אֵלָיו כָּל תִּשָּׂא עֹון וְקָח טוֹב", כאשר הביאור במילת 'כלי' הוא²⁷, שבקשתנו היא שע"י התשובה וקבלתה ישוב הרוע אל מקורו, אל מידת 'כלי' המורה על היותו של הרע בעולם ממקור הטוב²⁸. זוהי עבודת התשובה ביום הכיפורים, תשובה מאהבה שאינה במחיקת העבר בו נעשו העבירות, אלא בחזרת האדם אל מקומו הראשון בו היה קודם החטא להשתמש בכוחות הנפש שהיוו את התשתית לחטאיו ולרתותם אותם אל הקודש פנימה להתעלותו, כאשר בצורה כזו הזדונויות נעשות כזכויות²⁹. על עבודה זו ביום הכיפורים נוכל ללמוד מדברי **המדרש** (מדרש רבה, שמות טו, כח) בביאור הפסוק (תהילים כט, ט): "וַיִּחְשֹׁף יַעְרֹות וּבְהִיכְלוֹ כָּלֹ אֲמַר כְּבוֹד" - "אלו סממני הקטרת של יום הכיפורים". הביאור³⁰, שביום זה חושף הקב"ה את התכונות הרעות והשליליות של האדם, שהביאו אותו למעשה העבירה שעשה, שהשימוש בהם נעשה להרע, והופך אותם לראויים לעבודת השם, ואז בחינת 'כלי', גם הרע, "כָּלֹ אֲמַר כְּבוֹד". דבר זה מסמלת היא הקטורת, שגם חלבנה שריחה רע מעורבת עימה נכנסת בהיכלו של הקב"ה³¹. לאור זאת יתבאר עניין של הגורל והשוואת השעירים - כאמור, השוואת השעירים זה לזה והטלת הגורל מי לה' ומי לעזאזל מהווה קושי, אם מפרידים אותם מדוע זקוקים להשוואה.

¹⁸ יומא (פ"ו מ"א); יומא (סב ע"ב).

¹⁹ ראה: **רמב"ם** (הלי' תעניות פ"א ה"א-ה"ג); **מלבי"ם** (שמואל א, ו, ט).

²⁰ **רש"י** (דברים ו, ה).

²¹ ראה: **רמב"ם** (הלי' דעות פ"ג ה"ב).

²² **ישעיהו** (מה, ז).

²³ ראה: **רבינו בחיי** (ויקרא טז, ז); **הרחב דבר** (בראשית כז, ט אות א); **מדבר שור** (דרוש כט).

²⁴ ראה קושיית **אלשיך** (ויקרא טז, ה-ו). וראה **חידושי הגרי"מ והגרי"ד** (עמוד נח) שיש שני מימדים בשעיר המשתלח: מימד אחד נקודתי המכפר על עוונות ישראל הבא לידי ביטוי בווידוי, מימד אשר מגדירו כקורבן 'פנימי' עד לשעת הוידוי, ומימד כללי המהווה חלק מהכפרה הכללית של היום, הבא לידי ביטוי בשילוח השעיר. על כן, בשלב השילוח, השעיר כבר אינו חשוב קורבן פנימי וממילא אין עליו חיוב של שחיטת חוץ.

²⁵ **ויקרא** (טז, כב).

²⁶ **שמות** (לד, ז); **במדבר** (יד, יח). בעניין נשיאת העוון בהעלאת הרע, ראה: **על התשובה** (עמוד 167); **בסוד היחיד והיחד** (עמוד 158).

²⁷ **מי מרום** (חלק ז, עמוד רסא ד"ה והנה כל).

²⁸ ראה: **רמב"ן** (בראשית כד, א).

²⁹ ראה עוד: **מי מרום** (חלק ז, עמוד שנא).

³⁰ **הרי קדם** (ח"א סימן מו, א); **על התשובה** (עמוד 158).

³¹ על עניינה של הקטורת ביחס לתיקון חטא אדם הראשון, ראה: **חתם סופר** (שמיני, עמוד טז). וביחס לחטא בני אהרון ולכניסתו המותנת בה ככפרה על חטאתם, ראה: **חתם סופר** (אחרי מות, עמוד לו).

המענה לכך מגלה את בחירת הקב"ה בעמו ישראל דווקא בעת היום הקדוש, יום הכיפורים, מענה הנעוץ בדברי **המדרש** (בראשית רבה סה, טו) המשווה את יעקב ועשיו לשני שעירים אלו. לאור השוואה זו עולה, שבחירת הקב"ה את יעקב ובניו לו לעם הינה בחירה על-טבעית, אין לה הסבר רציונאלי-שכלי, שהרי במידה ושווים יעקב ועשיו זל"ז, כמו שני השעירים, מהי א"כ הסיבה להעדפת אחד על משנהו³².

לשם כך בא הגורל בשעירים, להורות שבחירת ישראל היא על-טבעית, כדברי **אברבנאל** (ויקרא טז): עניין הגורלות ששניהם היו שווים בטבע ובמעלה, אמנם בהשגחת ה' וחמלתו נפרד יעקב לנחלת ה' וחלקו ונתרחק עשיו מעבודת היוצר ואהבתו... ולרמוז לזה היה עניין הגורלות³³. דווקא ביום כפרת העוונות, ביום בו מקדשים ישראל את גופם החומרי ומשיבים אל הקודש פנימה גם את יצר הרע, מתגלה יסוד הבחירה של הקב"ה בעמו, בחירה שאינה תלויה בדבר, על-טבעית היא, להורות שגם בהיות בניו חוטאים לו מ"מ בניו הם³⁴, בגין שאיפתם לבחור בטוב ולזכך את גופם, דבר המובע ביום הכיפורים בו חושפים אנו את האידאל.

ד. אידיאל ומימוש בארץ ישראל

עניין זה, בין אידיאל למימוש, מקבל משמעות גם בפרשיית עריות אותה קושרת התורה בהקאת הארץ את יושביה: "כִּי בְּכָל אֶלֶה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם... וְנִטְמָא הָאָרֶץ... וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂרָאֵל"³⁵, דבר המעלה תמיהה כיצד יתכן לשייך פעולה זו של הקאה לקרקע דוממת. אכן, בראשית הבריאה היה לנבראים בכלל ולאדמה בפרט כוח הבחירה, "כל מעשה בראשית... בדעתן נבראו"³⁶, כוח שלא התמיד.

חטאה היא האדמה בהפרת הציווי של בוראה להוציא עץ שטעמו כפריו ולא מימשה את ייעודה: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים... עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי - שִׁיחָא טַעַם הָעֵץ כְּטַעַם הַפְּרִי, וְהִיא לֹא עֹשֶׂתָה כֵן, אֲלֹא וְתוֹצֵא הָאָרֶץ עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי וְלֹא הָעֵץ פְּרִי, לְפִיכֵךְ כְּשֶׁנִּתְקַלל אָדָם עַל עוֹוֹנוֹ נִפְקְדָה גַם הִיא עַל עוֹוֹנָה וְנִתְקַלְלָה³⁷.

בעקבות חטא זה, בו בחרה האדמה לבחור לא כציווי בוראה, שלל הקב"ה ממנה את יכולת הבחירה. אולם, יכולת הבחירה הקמאית נותרה על כנה בקרקע שבארץ ישראל, קרקע שלא הייתה שותפה לחטא³⁸, בחירה המותירה את מעלת הדעת לקרקע הדוממת של ארץ ישראל, שבעטיה תלויות בה מצוות הקשורות לקדושתה הבסיסית של נפגמה³⁹.

כוח הבחירה שלא סר מאדמתה הדוממת של ארץ ישראל משפיע על היושבים עליה לשכלל את כוח הבחירה שבהם בהגברת הדעת, לבחירה בטוב⁴⁰, שילוב המבוטא בקיום המצוות:

³² על השוויון בין יעקב ועשיו ובחירת ה' ביעקב, ראה: **דרשות הר"ן** (דרוש ב).

³³ ראה עוד: **שם משמאל** (אחרי-מות, שנת תרפ"א, עמוד רעה) בשם אביו: "שזהו עניין ההגרלה לעורר בחירת ישראל למעלה מן הטעם"; **רבינו בחיי** (ויקרא טז, ז); **שו"ת חוות יאיר** (סימן סא): "שאיין הגורל אלא מפי שמים".

³⁴ **קידושין** (לו ע"א): "רבי מאיר אומר, בין כך ובין כך אתם קרויים בנים".

³⁵ **ויקרא** (יח, כד-כה).

³⁶ **חולין** (ס ע"א).

³⁷ **רש"י** (בראשית א, יא).

³⁸ כמו"כ, המבול לא ירד בארץ ישראל, ראה: **זבחים** (ק"ג ע"א).

³⁹ **מי מרים** (ח"ו פרק יז עמוד רסא).

⁴⁰ ראה: **מי מרים** (ח"ו פרק לא עמוד רפו).

וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם
וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם, וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרָצְכֶם בָּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפַּת דִּגְגָּד
וְתִירָשָׁד וְיִצְהָרָד. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶד לְבֹהֶמְתְּךָ וְאָכְלָתָּ וְשָׂבַעְתָּ.⁴¹

קיום המצוות מצד האדם ועבודת ה' 'בְּכָל לְבַבְכֶם' - גם ביצר הרע, מגלה את רצון ה' בבריאה, שגם
הנבראים הגשמיים, החומריים, יתעלו ויזדככו ובכך יתגלה רצון ה' שהוא שורש הטוב והרע.
לאור הבנה זאת, שהבחירה מהווה את ביטוי וגילוי רצון ה', יש להבין את דברי הירושלמי (יומא ד,
א) המשווה בין הגורל בשעירי יום הכיפורים לבין הגורל בחלוקת הארץ.
בהמשך הירושלמי מבואר שחלוקת הארץ הייתה לא רק בגורל אלא גם עפ"י אורים ותומים, והייתה
התאמה מלאה בין הגורל שעלה לבין הנקרא באורים ותומים⁴², דבר המצריך ביאור מדוע זקוקים
לכפילות זו בחלוקת הארץ.

רבי חיים סולובייצ'יק (חידושי הגר"ח על הרמב"ם, הלי' שכנים פ"ב הי"א) מבאר שישנה בעלות
כללית של עם ישראל על ארץ ישראל, כאשר הגורל רק מברר את החלוקה לשבטים והאורים ותומים
מהווים מעין הקנייה של החלק העולה בגורל לאותו שבט, אך אין בכך הקנייה גמורה לשבט, משום
שברובד הלאומי ארץ ישראל כולה שייכת לכלל ישראל.

שייכות הארץ לכלל ישראל מהווה את האידאלי, אך מימושו הוא בהתאמה למציאות בה לכל שבט
יהיה מקום נחלה בארץ, אך גם לאחר החלוקה השבטית עדיין לא סר האידאלי משייכות הארץ
לכלל העם והגורל מגלה את הקשר העל-טבעי של השבט לנחלה, דבר המקבל משנה-תוקף
מהתאמתו לאורים ותומים, כדברי ה**ראי"ה קוק** (שמועות ראי"ה, פנחס עמוד 24):

הגילוי של הגורל הוא הגילוי של הרצון השמימי... גילויים של רצון עליון נתבררו גם
בחלוקת ארץ ישראל ע"י הגורל. היחס בין בני השבט בין עניינים הפנימי ותכונותיהם לבין
נחלתם בארץ; אקלים האזור סגולותיו וכיוצא בהם, גנוז הוא בכבשונה של הולדת הלאום.
רק הגורל יוכל להוציא מחיקה של יצירה זו את החלק המיועד לשבט.

דבר זה התבטא אף בשעירי יום הכיפורים - שני השעירים שעומדים לפני הכהן נבחרו להיות קורבן
לה' וכפרה לעם ישראל, הגורל מברר איזה מהם יהיה לה' ואיזה לעזאזל, אך גם לאחר הטלת הגורל
והבירור שניהם יחד משמשים ככפרה לעם ישראל, ולא נפגם המימוש של האידאלי.

ה. התפרצות כבסיס להשראת שכינה

שמחת הקמת המשכן מהולה באבל על מות בני אהרון, כאשר לאור הביאור שביארנו הציבו הם את
הרף העליון ביותר אליו עלינו לשאוף ולהגיע, אך במסגרת המוגבלות של העולם הזה אין ביכולתנו
אלא לצעוד קמעה קמעה בזיכור הגוף הגשמי ולא לדחוק את השעה כמעשיהם.
דחיקת השעה של בני אהרון באה לידי ביטוי בדברי ה**בבלי עירובין** (סג ע"א):

רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרוש? ונתנו בני
אהרן הכהן אש על המזבח, אמרו אע"פ שהאש יורדת מן השמים, מצווה להביא מן ההדיוט.
המהרש"א (שם) הקשה: "יש לדקדק, כיון דכך מפורש בהאי קרא ונתנו בני אהרן אש וגו', מאי
שייך ביה שהורו הלכה בפני משה".

⁴¹ **דברים** (יא, יג-טו).

⁴² ראה עוד: **בבא בתרא** (קכב ע"א).

הביאור הוא, אכן כן הוא הדין שמצווה להביא אש מן ההדיוט, אך חטאתם הייתה בכך שהורו זאת טרם הוראת משה, לא היה להם לפרוץ להורות ללא הוראת משה והזקנים. אולם, דווקא חטא החידוש, הרצון לדחוק את הקץ ולא לחכות במתינות, הביא לידי השראת השכינה במשכן, "בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ" ⁴³, דבר המורה על היות דחיקת השעה ראויה במקום המתאים לה ובאנשי המעלה, כדברי **הראי"ה קוק** (שמונה קבצים, קובץ ב פסקה ל): "לפעמים כשיש צורך בהעברה על דברי תורה, ואין בדור מי שיוכל להראות את הדרך, בא העניין ע"י התפרצות". שמחה על השראת השכינה והצער על מות הבנים רמי-המעלה מלווה את ימיה של המדינה, עת בה פרצו אחינו הגיבורים שנשמתם נשרפה להקמת הגוף והשראת השכינה בארץ ישראל ⁴⁴.

⁴³ **ויקרא** (י, ג). ראה: **זבחים** (קטו ע"ב).

⁴⁴ ראה: **הרב שמעון גרשון רוזנברג** (ביום ההוא, עמוד 110-117).